

Εγκαίνια περιοδικής έκθεσης
«Ελληνικές Χάρτινες Εικόνες, Οδός Επικοινωνίας Ελλάδας - Ρωσίας»

Δευτέρα, 24 Οκτωβρίου 2016, ώρα 20.00

Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού είναι και η διοργάνωση περιοδικών εκθέσεων με θεματικές που έρχονται να συμπληρώσουν και να διευρύνουν εκείνη της μόνιμης έκθεσης αναδεικνύοντας ποικίλες εκφάνσεις του βυζαντινού, μεταβυζαντινού πολιτισμού και γενικότερα τις αλληλεπιδράσεις με ομόδοξους και ετερόδοξους λαούς στο πλαίσιο της οικουμενικής βυζαντινής αυτοκρατορίας. Παράλληλος στόχος είναι και η με κάθε τρόπο προβολή και ανάδειξη του έργου των δωρητών - χορηγών του Μουσείου ώστε να καταστεί κινητήριος μοχλός και κάλεσμα μελλοντικής υποστήριξης των δράσεων του και προσέλκυσης δωρεών για τον εμπλουτισμό των συλλογών του στη δύσκολη οικονομική συγκυρία που διανύουμε.

Τους παραπάνω στόχους έρχεται να εκπληρώσει η περιοδική έκθεση που εγκαινιάζουμε σήμερα με τίτλο **«Ελληνικές Χάρτινες Εικόνες, Οδός Επικοινωνίας Ελλάδας - Ρωσίας»** στην πτέρυγα περιοδικών εκθέσεων "Κυριάκος Κρόκος". Αποτελεί προϊόν συνεργασίας του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού και του Κρατικού Μουσείου Ιστορίας της Θρησκείας στην Αγία Πετρούπολη. Η πρώτη επαφή με τη ρωσική πλευρά έγινε το 2012 με πρωτοβουλία της ομιλούσας για να συνεχιστεί το 2015 και να ευοδωθεί μέσα στο 2016, στο πλαίσιο των πολιτιστικών εκδηλώσεων του *αφιερωματικού Έτους της Ελλάδας στη Ρωσία και της Ρωσίας στην Ελλάδα*. Ιδιαιτερότητα της έκθεσης αποτελεί «ο διάλογος» των συλλογών των δύο μουσείων, και η παράλληλη παρουσίασή της και στις δύο χώρες. Αρχικά στη Ρωσία και την Αγία Πετρούπολη το καλοκαίρι που μας πέρασε (21/6 έως 26/7) και από σήμερα στη Θεσσαλονίκη, αδελφή πόλη της Αγίας Πετρούπολης από το 2002.

Η έκθεση στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού ελαφρώς εμπλουτισμένη, αποτελείται από σχεδόν ισάριθμα έργα της συλλογής χαρακτηριστικών και των δύο Μουσείων (71 στο σύνολο) παρουσιάζοντας μία αντιπροσωπευτική εικόνα των ορθόδοξων χαρακτηριστικών, 17ου-20ου αι., με στόχο την ανάδειξη της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς των δύο ομόδοξων λαών. Τα έργα αυτά που δεν ανήκουν στις μόνιμες εκθέσεις των δύο Μουσείων εκτίθενται για πρώτη φορά στη Ρωσία και στην Ελλάδα αντίστοιχα. Τα σχεδόν ισάριθμα χαρακτηριστικά από κάθε Μουσείο 33+32 χαλκογραφίες και λιθογραφίες και οι 6 μήτρες του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού

παράχθηκαν στην πλειονότητά τους στο Άγιον Όρος αλλά και στη Βενετία και τη Βιέννη, την Αθήνα, τον Πειραιά, την Τήνο, την Κωνσταντινούπολη, τη Μονή Σινά, τα Ιεροσόλυμα, τη Ρωσία και χρονολογούνται κυρίως από τον 18ο έως και τον 19ο αι. Αποτελούν έργα ανώνυμων αλλά και επωνύμων χαρακτών ή και ζωγράφων. Απεικονίζουν ορθόδοξα προσκυνήματα και ιερά καθιδρύματα στο Άγιον Όρος, την Τήνο, την Κωνσταντινούπολη, το Σινά και τα Ιεροσόλυμα, τον Χριστό και την Παναγία σε ποικιλία εικονογραφικών τύπων, αγγέλους, αγίους και θρησκευτικές σκηνές.

Τα 37 εκθέματα του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού προέρχονται από τη σπάνια διεθνώς και πλουσιότερη στο είδος της ιδιωτική συλλογή της Ντόρης Παπαστράτου που δωρίθηκε για να εμπλουτίσει στις συλλογές του υπό ίδρυση Μουσείου το 1994 από τις θυγατέρες της Μαρίνα και Δάφνη Ηλιάδη. Ένα ακόμη έκθεμα του Μουσείου μας, η σπάνια αμφιπρόσωπη χαλκογραφική πλάκα (ΒΧΕΙ 264), με τον Μυστικό Δείπνο στη Α΄ όψη και τη Γέννηση και τη Βάπτιση στη Β΄ όψη, 19ου αι., αποτελεί δωρεά του Αθανασίου και της Αμαλίας Δαρά, το 1999.

Η έκθεση διαρθρώνεται σε τρεις βασικές ενότητες. Στην πρώτη περιλαμβάνονται εισαγωγικά ενημερωτικά κείμενα για τα δύο μουσεία και τις συλλογές τους με έμφαση σε εκείνη των ορθόδοξων χαρακτηριστικών. Στη δεύτερη εντάσσονται τα αυθεντικά εκθέματα, τα οποία συνοδεύονται από γενικά κείμενα για την παραγωγή, διάδοση, εικονογραφία γενικότερα των ορθόδοξων χαρακτηριστικών μέσα και από τα παρουσιαζόμενα έργα. Η ενότητα αυτή αποτελείται από πέντε υποενότητες: α. γενικές απόψεις ορθόδοξων μοναστικών κέντρων (Σινά, Άγιον Όρος, Μετέωρα), β. μονές Αγίου Όρους, γ. ορθόδοξα προσκυνήματα εκτός Αγίου Όρους, δ. «χάρτινες εικόνες» (Χριστού, Παναγίας, αγγελικών μορφών και αγίων), ε. συγχωροχάρτια. Μέσα σε αυτήν εντάσσεται και η τρίτη ενότητα, η διαδραστική: Σε έναν ειδικά διαμορφωμένο χώρο στο κέντρο του ανωγείου της πτέρυγας περιοδικών εκθέσεων, ορατό και από τον όροφο, δημιουργούμε ένα εργαστήριο χαρακτηριστικής. Εκεί επιδεικνύεται η παραγωγή ενός αντιγράφου αυθεντικού χαρακτηριστικού της έκθεσης από τη Συλλογή Παπαστράτου (ΒΧΕΙ 234) από μία χαλκογραφική πλάκα που φτιάχτηκε ειδικά για τις ανάγκες της έκθεσης, ενώ η διαδικασία κατασκευής της πλάκας προβάλλεται σε οθόνη.

Η επιλογή των έργων και από τα δύο μουσεία έγινε με κριτήριο τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα του ρωσικού και ελληνικού κοινού, τα σημεία κοινής πολιτιστικής παράδοσης, πολιτιστικών ανταλλαγών και συνεργασίας που εμφανίζονται σε ορισμένα

έργα, την εικονογραφική μοναδικότητα ώστε να μην υπάρχουν αλληλοκαλύψεις αλλά παράλληλα και την κοινή θεματική με παραλλαγές όμοιων εικονογραφικών τύπων, την παρουσίαση των ιδιαίτερα δημοφιλών αγίων και γενικότερα τιμώμενων ιερών μορφών και στους δυο λαούς, την εκπροσώπηση των κυριότερων κέντρων παραγωγής χαρακτηριστικών και των σημαντικότερων ορθόδοξων μοναστικών κέντρων και ιερών προσκυνημάτων δημιουργώντας ένα πανόραμα ορθόδοξων χαρακτηριστικών. Συνειδητή επιλογή ήταν η μη αναγραφή της προέλευσης κάθε έργου ώστε να μην διαταράσσεται η ενότητα και ο σκοπός παρουσιάσής τους. Αυτή αναγνωρίζεται έμμεσα από τον αναγραφόμενο αριθμό καταγραφής και από τον τρόπο έκθεσης. Τα έργα του ρωσικού μουσείου εκτίθενται σε ξύλινες κορνίζες, ενώ αυτά του μουσείου μας σε πασπαρτού. Παρόλο που τα έργα εντάσσονται σε θεματικές ενότητες και πάλι συνειδητή επιλογή ήταν η μη αναγραφή του θέματος κάθε ενότητας ώστε ο επισκέπτης - θεατής να προβαίνει σε πολλαπλές αναγνώσεις και ερμηνείες με την παρατήρηση και την ανάγνωση της ταυτότητας κάθε έργου. Οι ενότητες ξεχωρίζουν μοναχά με τη χωροθέτησή τους.

Στόχος της έκθεσης είναι όχι μόνο να δώσει μια ολοκληρωμένη εικόνα της τέχνης και τεχνικής των ορθόδοξων χαρακτηριστικών, αλλά και να καταδείξει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά των δύο εθνών και τους κοινούς δεσμούς που διήρκεσαν για πάνω από χίλια χρόνια. Στο πλαίσιο αυτό, και με αφορμή την έκθεση, το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού διοργανώνει εργαστήρια χαρακτηριστικής για μαθητές καθώς και την αυριανή ημερίδα.

Κλείνοντας θέλω να ευχαριστήσω από καρδιάς και από τη θέση αυτή όλους όσους συνέβαλλαν στην υλοποίηση της κοινής μας δράσης: το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού με τις Υπηρεσίες του, τη Διευθύντρια του Κρατικού Μουσείου Ιστορίας της Θρησκείας, κα Lubov Musienko, την υποδιευθύντρια, Δρ Ekaterina Teryukova, την Προϊσταμένη του Τμήματος Ορθόδοξης Συλλογής και Έρευνας, Δρ Svetlana Nikolaeva και το προσωπικό του Μουσείου της Αγίας Πετρούπολης για την άριστη συνεργασία, όλο το προσωπικό του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού και ιδιαίτερα την αρχιτέκτονα μηχανικό Αναστασία Καραδημητρίου, τους αρχαιολόγους Δρ Ευαγγελία Αγγέλκου, Μερόπη Ζιωγάνα, Δρ Αναστάσιο Σινάκο, τους συντηρητές Δρ Γεώργιο Μπουδαλή, Ανέτα Τσούκα και Μαγδαληνή Μουρατίδου, τον καθηγητή του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Α.Π.Θ., κο Μανόλη Γιανναδάκη και τη σπουδάστρια της Σχολής Καλών Τεχνών κα Ελένη Φωτοπούλου.